

POGLEDI I MIŠLJENJA

Primljeno: svibanj 2007.

FRANJO PODHRAŠKI,* STJEPAN TRŠINSKI,** KREŠO KANCIR***

Prijedlog unapređenja rada policije uvođenjem videonadzora javnih prostora

Uvođenje videonadzora javnih prostora predstavljao bi veliki napredak u metodologiji rada policije jer bi, s obzirom na sve prisutniji problem nedovoljnog broja policijskih službenika u odnosu na postojeći ustroj i problematiku, omogućio da jedan policijski službenik istodobno nadzire više javnih površina.

Pored brže reakcije na konkretan problem (inkriminirano ponašanje) videonadzor bi zasigurno imao i svoje preventivne učinke, s obzirom na to da bi potencijalne počinitelje kaznenih djela i prekršaja odvraćao od njihove namjere delikventnog ponašanja.

Ukoliko bi, međutim, nadzorne kamere zabilježile inkriminirano ponašanje, video zapisi bi se mogli koristiti kao izvori saznanja i dokazi u nekom od postupaka (kazneni, prekršajni) koji bi se vodili protiv osoba koje su svojim ponašanjem ostvarile inkriminiranu radnju.

Iskustva policija drugih država pa i domaća, iako je uporaba videonadzora u samom začetku i nedovoljno normativno uređena, ukazuju na veliki značaj videonadzora kod unapređenja rada policije, stoga je i ovaj rad još samo jedno nastojanje da se postupanje policije u Republici Hrvatskoj unaprijedi i osuvremeni.

1. UVOD

Bez obzira na ograničenu uporabu tehničkih snimki kao dokaza u postupcima (kazneni i prekršajni), uvođenje videonadzora javnih prostora bi predstavljalo veliki i nadasve značajan korak u modernizaciji Hrvatske policije. Uspostavom takvog sustava uz uvjete

* Franjo Podhraški, dipl. krim., voditelj Odsjeka za prevenciju i metodologiju rada policije u Ravnateljstvu policije MUP-a RH.

** Stjepan Tršinski, dipl. krim., policijski službenik za obrambene poslove u Ravnateljstvu policije MUP-a.

*** Krešo Kancir, policijski službenik za zakonitost, taktiku i metodologiju rada policije u Ravnateljstvu policije MUP-a.

predviđene Zakonom o policiji, policiji bi se omogućio uvid u događaje na unaprijed izabranim operativno interesantnim lokacijama uz znatno manji utrošak radnog vremena policijskih službenika, jer bi jedan policijski službenik istodobno mogao nadzirati više lokacija.

Videonadzor bi predstavljao i značajan iskorak u pogledu povećanja interventne sposobnosti policije koja se promatra kroz pravodobnu detekciju, brzi izlazak na mjesto događaja s potrebnim snagama i sredstvima, te učinkovito poduzimanje mjera i radnji s ciljem sprječavanja inkriminiranog ponašanja.

S obzirom na materijalne troškove koje uspostavljanje video i sličnih sustava podrazumijeva, nužno bi ih bilo razvijati u suradnji s lokalnom zajednicom, te ga višenamjenski koristiti (kriminalitet, javni red, promet, sigurnost objekata, zaštita osoba i sl.).

Razvijanje partnerskih odnosa na poslovima sigurnosti s lokalnom zajednicom doprinijelo bi efikasnosti policije, u pogledu poboljšanja stanja sigurnosti i jačanja povjerenja građana u rad policije.

2. PRAVNA OSNOVA ZA USPOSTAVU VIDEONADZORA JAVNIH PROSTORA

Ovlast snimanja na javnim mjestima temeljno proizlazi iz čl. 53. Zakona o policiji¹ u kojem stoji da se pod snimanjem na javnim mjestima podrazumijeva trajni akustički i videonadzor nad javnim mjestima gdje se učestalo čine kaznena djela i prekršaji radi njihovog sprječavanja, kao i snimanje javnog skupa ukoliko postoji opasnost od ugrožavanja života i zdravlja ljudi. Istim propisom određena je obaveza policiji da namjeru snimanja javno priopći. Način provedbe ove ovlasti razrađen je čl. 66. Pravilnika o načinu policijskog postupanja².

S tim u svezi, jedna od predviđenih situacija u kojoj se može snimati prostor (javno mjesto) je trajno snimanje prostora na kojima je svakodnevna koncentracija ljudi, npr. trgovi, kolodvori, prolazi, šetališta i sl. s ciljem prevencije počinjenja kaznenih djela ili narušavanje javnog reda i mira i pravodobno reagiranje na određene nezakonite aktivnosti. Temeljni uvjet za primjenu ovlasti je učestalost počinjenja kaznenih djela i prekršaja. Druga situacija takve opservacije povezana je s javnim okupljanjima kojom prilikom je moguće snimanje, kako za vrijeme, tako i prije početka održavanja javnog skupa.

Mogućnost uspostave videonadzora proizlazi i iz odredbi:

- **Zakona o kaznenom postupku**³ - člankom 177. stavak 2. propisano je da redarstvene vlasti radi ispunjenja zadataka opisanih u stavku 1. istog članka mogu, pored ostalog, za prijeko potrebno vrijeme nadzirati i ograničiti kretanje određenih osoba na određenom prostoru (promatranje, pratnja, blokada, racija, zasjeda, klopka, nadzor prijenosa stvari i dr.).

¹ Zakon o policiji (NN 129/00.).

² Pravilnik o načinu policijskog postupanja (NN 81/03.).

³ Zakon o kaznenom postupku (NN 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02., 143/02. i 62/03. – pročišćeni tekst).

- **Zakona o prekršajima**⁴ - člankom 157. stavak 1. propisano je da policija poduzima sve potrebne mjere radi utvrđivanja istovjetnosti osobe protiv koje postoje osnove sumnje da je počinila prekršaj i u tom cilju može fotografirati građane, uzimati im otiske prstiju i podvrgavati prepoznavanju, snimati i fotografirati vozila i mjeriti njihovu brzinu, te poduzimati druge mjere sukladno općim propisima.
- **Zakona o nadzoru državne granice**⁵ - člankom 45. propisano je da je granična policija ovlaštena pri obavljanju nadzora državne granice, u cilju traganja, utvrđivanja identiteta i pronalaska počinitelja kaznenih djela i prekršaja, obavljati fotografiranje, snimanje i videonadzor kao i primjenjivati druga tehnička pomagala. Navedeni uređaji mogu biti automatski. Uređaji iz članka 45. stavak 1. Zakona o nadzoru državne granice, kada su postavljeni na području graničnih prijelaza, moraju biti vidljivi. Osobe koje se nalaze na takvom području moraju biti upozorene na takve uređaje. Ukoliko se primjenom uređaja i drugih tehničkih pomagala iz stavka 1. i 2. članka 45. Zakona o nadzoru državne granice, snimaju osobni podaci, potrebno je te snimke uništiti u roku od jedne godine, osim ako nisu potrebni za progon počinitelja kaznenih djela ili prekršaja.
- **Zakona o minimalnim mjerama zaštite u poslovanju s gotovim novcem i vrijednostima**⁶ - člankom 7. stavak 1. točka 3. propisano je da se novčarske institucije, pored ostalog, štite i primjenom neprekidnog videonadzora s mogućnošću pohranjivanja videozapisa, kao minimalnim sigurnosnim uvjetom zaštite.
- **Zakona o javnom okupljanju**⁷ - člankom 5. propisano je da su redarstvene vlasti dužne štiti slobodu govora i javnog nastupa na mirnom okupljanju i javnom prosvjedu. Redarstvene vlasti dužne su spriječiti ometanje ili onemogućavanje mirnog okupljanja i javnog prosvjeda koji se održava na temelju Zakona o javnom okupljanju i pri tome su ovlaštene rabiti tehnička i ina sredstva zaštite. Redarstvene vlasti mogu primjenjivati mjere prisile jedino kada je to nužno te na način razmjern naravi pogibelji.
- **Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima**⁸ - člankom 16. propisano je da športski objekt, pored uvjeta propisanih posebnim propisima, mora imati dovoljan broj ulaza, odnosno izlaza, mogućnost postavljanja odgovarajućih ograda ili drugih prepreka radi odvajanja pojedinih skupina gledatelja, uspostavljene sustave obavještanja, zaštitu od požara, prostor za pružanje hitne medicinske pomoći, dovoljan broj sanitarnih čvorova lociranih na pojedinim dijelovima športskog objekta, a športski objekti na kojima se održavaju športska natjecanja prema pravilima iz članka 6. stavka 4. i uvjetima iz članka 8. stavka 4. Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima i sustav nadziranja gledatelja. Ako športski objekt ima parkiralište, prostor za parkiranje autobusa

⁴Zakon o prekršajima (NN 88/02., 122/02., 187/03. i 105/04.).

⁵Zakon o nadzoru državne granice (NN 173/03.).

⁶Zakon o minimalnim mjerama zaštite u poslovanju s gotovim novcem i vrijednostima (NN 173/03. i 150/05.).

⁷Zakon o javnom okupljanju (NN 128/99., 90/05. i 150/05.).

⁸Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (NN 117/03.).

mora biti odvojen od prostora za parkiranje osobnih automobila, a posebno mora biti osiguran odvojeni prostor za parkiranje autobusa i osobnih vozila navijača gostujućega športskog kluba. Ako športski objekt nema parkiralište ili je njegovo parkiralište nedovoljno za prihvatanje očekivanog broja autobusa i osobnih automobila, o tome će organizator obavijestiti nadležno tijelo Grada Zagreba, odnosno općine ili grada na čijem području se nalazi športski objekt koje je dužno osigurati prikladan prostor za parkiranje autobusa.

- **Zakona o sigurnosti prometa na cestama**⁹ - čl. 283. propisano je da se brzina kretanja vozila utvrđuje pomoću uređaja za mjerenje brzine kretanja vozila, tahografskog zapisa ili neposrednim praćenjem s vozilom. Fotografija i videozapis s podacima o utvrđenoj brzini, tahografski zapis i zapisnik o očitavanju na radaru koji nema zapis ili brzinomjera, služe kao dokaz o utvrđenoj brzini kretanja vozila. Ne mogu se koristiti niti ugrađivati u motorno vozilo uređaji ili naprave koje imaju za cilj ometanje uređaja koje koriste ovlaštene osobe za nadzor prometa na cestama. Ukoliko policijski službenik nađe na vozilu ili u vozilu takav uređaj ili napravu naredit će vozaču da ga ukloni, a ukoliko vozač to odbije, uređaj ili naprava će se ukloniti o trošku vozača. Novčanom kaznom u iznosu od 2.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj vozač ako koristi ili ako ima ugrađene uređaje ili naprave koje imaju za cilj ometanje uređaja kojima ovlaštene osobe obavljaju nadzor prometa na cestama.

3. ISKUSTVA

3.1. Domaća

Određena iskustva u Republici Hrvatskoj imaju:

- **vatrogasne postrojbe** - locirane kamere u primorskom pojasu radi brže detekcije požara
- **HAK** - na autocestama (protočnost i sigurnost prometa)
- **policija** - u prometu za nadzor brzine, kod javnih okupljanja, postoji elaborat u Policijskoj upravi zagrebačkoj o postavljanju kamere radi sprječavanja kaznenih djela i održavanja javnog reda koji nije realiziran s Gradom Zagrebom, a u Policijskoj upravi osječko-baranjskoj u začetku su dogovori s Gradom Osijekom oko mogućnosti pokrivanja Grada Osijeka, kao i u Policijskoj upravi zadarskoj
- **novčarske ustanove** - banaka, pošta, kladionica, mjenjačnica i sl.
- **shopping centri**.

Na području Policijske uprave osječko-baranjske u određenim objektima u kojima je videonadzor obavezan, sukladno odredbama Zakona o minimalnim mjerama zaštite pri poslovanju gotovim novcem i vrijednostima, postavljena su u 24 takva objekta, dok u tri nije instaliran (banke, poslovnice Fine i sl.). U pojedinim slučajevima korišteni su snimljeni materijali videonadzora koji su doprinijeli tijekom 2004. godine u otkrivanju počinitelja kaznenih djela krađe (čl. 216. KZ-a) u pet i kaznenog djela razbojništva (čl. 218. KZ-a) u jednom slučaju. Tijekom 2005. godine na istovjetan način otkrivena su tri

⁹Zakon o sigurnosti prometa na cestama (NN 105/04.).

počinitelja kaznenog djela krađe i dva počinitelja kaznenog djela teške krađe (čl. 217. KZ-a), a tijekom 2006. godine otkriveno je sedam počinitelja kaznenih djela teške krađe, te jedan počinitelj kaznenog djela uništenje i oštećenje tuđe stvari (čl. 222. KZ-a) i jedan počinitelj razbojničke krađe (čl. 219. KZ-a).

3.2. Inozemna

Raspolaže se saznanjima da sustave za sprečavanje kaznenih djela i prekršaja koristi policija SR Njemačke (gradovi Hanover, Berlin, Mainz). U Gradu Hanoveru videonadzor se obavlja iz jedne prostorije koja je u vlasništvu Grada. Videonadzor obavljaju djelatnici različitih službi kojima rukovodi visoki časnik policije. Policija i druge službe (vatrogasci, hitna pomoć, cestari i sl.) povezane su s ovim centrom (prostorijom za videonadzor).

Malo je u svijetu poznato da je petina svih videonadzora locirana na području Velike Britanije. Prateći postupanje policije u Londonu nakon nedavnih terorističkih napada vidljivo je kako je sustav videonadzora, koji je postavljen po čitavom Londonu, u vrlo kratkom vremenu omogućio policiji rekonstrukciju tijeka događaja, kretanja terorista, njihova lica i imena, što je rezultiralo brzim uhićenjem i procesuiranjem.

Slika 1: Izgled CCTV centra u gradu Granthamu

S obzirom na problematiku kaznenih djela i prekršaja svi veći gradovi u Velikoj Britaniji pokriveni su sustavom videonadzora, odnosno kamerama na javnim mjestima koje su umrežene u sustav pod nazivom CCTV (*Closed Circuit TV*, zatvorena kružna

televizija). Nadzor nad tim sustavom provode Uredi za sustav videonadzora koji su ustrojeni pri lokalnoj vlasti (gradu/okrug). Tako je na primjer područje Grada Granthama pokriveno sa ukupno 72 kamere, čiji rad se nadgleda iz ovog Ureda u kojem radi ukupno 12 djelatnika (cca. 2 djelatnika u smjeni), a zaposlenici su Grada Granthama. Dakle, financiranje ovog sustava videonadzora je u domeni gradskih vlasti, s tim da policija ima pravo uporabe i uvida u rad kamera. Snimke se čuvaju 28 dana, nakon čega se automatski presnimavaju. U slučajevima kada je na snimci zabilježeno nešto što se može smatrati kao dokaz za sud, onda se snimka na zahtjev policije izuzima i čuva za potrebe sudskog postupka. Važno je naglasiti da snimke s ovih kamera predstavljaju, u skladu s važećim zakonskim propisima, valjan dokaz u sudskom postupku. Osim toga, u spomenutom Uredu postoji i jedan policijski informacijski sustav, tzv. "pretraživač vozila", koji predstavlja bazu podataka od ukupno 10 milijuna vozila, a funkcionira na način da neka od spomenutih 72 kamera snimi registracijsku pločicu nekog vozila nakon čega sustav automatski pretražuje evidenciju i utvrđuje je li vozilo registrirano, je li plaćen porez, te je li za njim raspisana potraga. U slučaju da neki od spomenutih parametara nije valjan, sustav alarmira zvučno i vizualno na uočenu nepravilnost, a oni o tome žurno izvješćuju nadležnu policijsku postaju.

Slika 2: Izgled kamere CCTV-a

Zbog što bolje učinkovitosti policija, odnosno njeni operativno-komunikacijski centri (OKC) na razini okruga (županija) imaju pravo uvida u sve postavljene kamere CCTV-a kroz 24 sata. Policijski službenici-operatori koji rade u OKC-u prema određenoj problematici prate i usmjeravaju rad policijskih postaja na području policijske uprave. Kada zaprimi telefonski poziv na centrali OKC-a manipulant s obzirom na sadržaj poziva preusmjerava poziv na nekog od operatera. Operater koji zadužuje poziv, unosi u informacijski sustav kratku informaciju sa sadržajem (tko poziva, što navodi, što traži

itd.). Prilikom zaprimanja poziva nastoje dobiti što više potrebnih informacija kako ne bi nepotrebno slali policijske službenike na intervencije, odnosno nastoje određene probleme građana riješiti i adekvatnim savjetima bez nepotrebne birokracije ili policijskog postupanja. Ukoliko postoji potreba za intervencijom policije, na intervenciju se upućuje najbliža ophodnja ili policijski službenici koji su slobodni, a ukoliko nitko od njih nije slobodan onda ih zadužuju za pružanje intervencije nakon što riješe prethodnu intervenciju. Operater pred sobom ima tri ekrana od kojih je na jednom baza podataka koju popunjava po pozivu, na drugom je plan područja na kojem su prikazane policijske ophodnje (prema Tetra sustavu veze na ekranu imaju označeno koja je patrola zadužena za koji incident, imaju mogućnost pratiti kretanje autoophodnji, ali ne i policijskih službenika – ophodnika, iako i to planiraju uvesti). Na trećem ekranu je uvid u snimku prijenosa kamera CCTV s više područja na kojima su postavljene, a za koje područje je operater nadležan. Nakon što je zaprimio dojavu ili već tijekom razgovora može pogledati putem kamere (ukoliko je postavljena na tom području) što se tamo događa, te da li je dojava istinita (npr. tučnjava na ulici, prometna nezgoda i slično). Usmjeravanje kamere CCTV-a obavlja se preko Ureda za sustav videonadzora s kojim je policija stalno povezana i informacijski umrežena. Potom ophodnju ili policijskog službenika kojeg upućuju na intervenciju informiraju o svim bitnim podacima koji su mu u danom trenutku bitni za postupanje (npr. osoba naoružana, sklona incidentima, pijana i slično). Na sustavu gdje ima plansku kartu područja operater ima mogućnost točnog lociranja adrese na koju upućuje policiju, a jedna od opcija koju mu sustav omogućava je i ta da jednim pritiskom tipke dobije uvid u evidenciju osoba koje žive na toj adresi. Svakom pozivu dodjeljuje se određeni broj pod kojim se unosi u sustav.

Slika 3: Operativno-komunikacijski centar PU Lincolnshire

U Moskvi je još 2001. godine postavljeno 1 000 kamera koje se nadziru iz nekoliko centara u kojima rade zaposlenici Grada koji u slučaju kažnjivog djela signaliziraju policiji, te policija u svrhu dokazivanja može pretraživati baze pohranjenih videozapisa. (u periodu od godine dana od primjene riješeno je 12% više provala u stanove, a razbojništva 15%).

Naime, tvrtka ISS je, koristeći postojeću infrastrukturu (optičkih digitalnih kanala) sagradila jedinstveni centralizirani digitalni sustav videonadzora nazvanog "Siguran Grad" koji pomoću najnovijih metoda za dobivanje i obradu videoinformacije može neprekidno obavljati prikupljanje, predaju, inteligentnu analizu i arhiviranje podataka dobivenih od velikog broja aktivnih kamera koje omogućuju istodobni prikaz stvarne videoinformacije i pretraživanje videoarhive.

Kako bi se troškovi potrebni za polaganje potrebne instalacije smanjili na minimum, postavljanje sustava omogućuje iskorištenje postojećih telefonskih parica i komunikacija. Princip rada sustava je taj da signal iz kamere prolazi kroz pretvarač signala na telefonsku paricu i dolazi u centar (lokalni) gdje se obavlja obrada dospjelih informacija, kompresija i predaja središnjem računalnom centru. Ovaj centar povezan je s kvartovskim odjelom zaštite, a ima mogućnost povezivanja s operativnom skupinom MUP-a u slučaju otkrivanja nezakonitih radnji.

Pored opisanog, sustav omogućuje pozivanje hitne medicinske pomoći i drugih službi Grada, zaštite od požara, terorističkog djelovanja i drugo.

U Francuskoj, u Gradu Parizu, videonadzor se koristi za sigurnost prometa na autocestama, brzim i ostalim cestama pomoću kamera koje su postavljene u Parizu i izvan njega na drugim važnijim cestovnim pravcima.

Osim na autocestama, 350 kamera postavljeno je i u samom Parizu za potrebe praćenja stanja javnog reda i mira. U tu svrhu posebno su opremljene dvije dvorane i to jedna za potrebe javnog reda i mira, a druga za praćenje prometne problematike. Svaka od njih ima jedan veliki videozid na kojem se nalazi digitalna kamera Grada Pariza i 40 monitora koji prenose sliku s navedenih kamera, a svaka slika se prema potrebi može prenijeti na veliki videozid.

U Švicarskoj, u Gradu Zürichu, uglavnom se koristi sustav "AFV" (sustav za automatsku potragu za vozilima i nadzor prometa) za utvrđivanje prekršaja prekoračenja brzine kretanja, prekršaja prolaska kroz crveno svjetlo, prekršaja telefoniranja za vrijeme vožnje i prekršaja korištenja sigurnosnog pojasa, a može se koristiti i za potrebe statistike (brojenje sudionika u prometu) i na graničnim prijelazima (ulazak i izlazak vozila). Na kritičnim raskrižjima, na ovaj uređaj može se instalirati i videokamera za bilježenje registarskih pločica, te se na taj način koristi za otkrivanje ukradenih vozila, odnosno vozila koja se potražuju.

4. MOGUĆI MODEL VIDEONADZORA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Gradsko financiranje postavljanja videonadzornih kamera na frekventnim mjestima u gradu kojima bi se nadziralo iz TV centra od strane zaposlenika policije ili grada. Najisplativija je višenamjenska uporaba postavljene kamere (glede kriminaliteta, prekršaja,

traganja za osobama, promet, protupožarna zaštita, hitne intervencije u zdravstvu, druge hitne komunalne intervencije i sl.)

Gotovo svaki od mnogobrojnih bankomata diljem Hrvatske je pod nadzorom video-kamera. Svako poduzeće, a pogotovo financijske institucije na svojim zgradama imaju postavljene kamere koje snimaju ulice i prilaze. Da bi se cijeli taj sustav već postojećih videonadzora stavio u potpunu funkciju potrebno je njihovo umrežavanje i stavljanje pod jedinstveni nadzor u koji bi uvid morala imati policija. Pored toga Odjel za sigurnost cestovnog prometa započeo je s projektom postavljanja kamera za potrebe budućeg sustava centralnog upravljanja prometom.

Nova tehnologija uvelike bi rasteretila policijske službenike na terenu, povećala njihovu efikasnost i mogućnosti dokazivanja određenih protupravnih ponašanja, od prekršaja u prometu do kaznenih djela svih pojavnih oblika. Osim toga, kamere se moraju softverski ograničiti kako bi se zaštitila privatnost građana. Nakon postavljanja, odnosno instaliranja kamere softverski joj se ograničava gledanje određenih dijelova horizonta. U praksi to znači da operater ne može gledati ljudima u stanove kroz prozore, već će se u tom slučaju na ekranu pojaviti crni kvadrat koji mu onemogućuje ulazak u područje privatnosti građana.

U novoj generaciji kamera za nadzor primjenjuje se i takozvani "inteligentni softver", koji je zaslužan i za brzo otkrivanje terorista u Londonu. Naime, programi za obradu slike takvih uređaja mogu osim lica traženih ljudi prepoznati i opasne situacije. S takvom tehnologijom sustav videonadzora više nije samo album slika već proaktivni i preventivni sustav djelovanja koji pravodobno inicira postupanje određenih službi. Tako sustav, čim registrira opasnu situaciju, signalizira je operateru koji zatim može potvrditi radi li se o opasnoj situaciji, te pozvati prikladnu pomoć ili odbaciti situaciju kao bezopasnu. Sustav može reagirati na ljudsko kretanje, dim, preskakanje određenih prepreka, gužve u prometu na cestama ili za bilo što drugo na što ga se programira.

Samim umrežavanjem već postojećih kamera, ali i instaliranjem i povezivanjem novih kamera, u jedan središnji nadzorni sustav omogućilo bi se integrirano upravljanje i nadzor nad različitim sustavima tehničke zaštite međusobno dislociranih objekata i prostora. Takvi sustavi se uglavnom oslanjaju na postojeću komunikacijsku strukturu (javna telefonska mreža, mobilna telefonska mreža, ISDN mreža, korporativna računalna mreža, globalna računalna mreža), te osiguravaju dvosmjerni komunikacijski kanal za nadzor i upravljanje instaliranim sustavima tehničke zaštite u priključenim objektima.

Na tržištu sigurnosnih videonadzornih sustava nalaze se u ponudi videokamere različitih namjena i tehnologija:

- kamere kombinirane crno-bijele i tehnologije u boji
- klasične i kompaktne sferne pokretne kamere s daljinskim upravljanjem optike, mehanike i elektronike
- najsuvremenije elektroničke pokretne kamere bez mehaničkih pokretnih dijelova.

5. TEHNOLOŠKE KARAKTERISTIKE SUSTAVA ZA KOJE JE ZAINTERESIRANA POLICIJA

Tehnološke karakteristike sustava su:

- detekcija pokreta kod određenih objekata
- prepoznavanje registarskih pločica, marke i tipa vozila
- prepoznavanje osoba
- mogućnost pohrane i pretraživanja zapisa radi identifikacije počinitelja kaznenog djela ili prekršaja
- korištenje zapisa kao dokaza
- brzina, sigurnost i protočnost prometa, te njegov opseg
- nadzor graničnih i ilegalnih prijelaza.

Sustav bi morao imati jednu ili više nadzornih jedinica, odnosno središte iz kojeg bi se putem zaštićenih videokamera nadziralo više lokacija. Jednako tako, sustav bi mogao imati stalnu i promjenljivu lokaciju nadziranja što bi se postiglo postavljanjem dodatnog broja kamera koje bi se uključivale po potrebi.

6. MOGUĆNOST KORIŠTENJA TEHNIČKIH SNIMKI U PREKRŠAJNIM I KAZNENIM POSTUPCIMA

Pitanje korištenja tehničkih snimki u kaznenom i prekršajnom postupku iznimno je složeno i postoje različita rješenja koja nude različiti pravni sustavi, a koji se protežu između formalnih kriterija valjanosti dokaza i kriterija načela pretežitog interesa.

Kod formalnih kriterija valjanosti dokaza, tehničke snimke smatraju se dokazima ukoliko su načinjene u kaznenom postupku, odnosno prema uvjetima formalno zadanim zakonskim propisom.

U pravnim sustavima kod kojih vrijedi načelo pretežitog interesa postoji mogućnost uporabe tehničkih snimki te drugih dokaza pribavljenih na nezakoniti način ako interes pravde i pravičnosti preteže nad interesom zaštite dobara koja bi se mogla pojaviti kao zaštitni objekt striktnog pridržavanja pravila o dokazivanju.

Što se tiče našeg pravnog sustava on je zasnovan na formalnom negativnom definiranju dokaza u kaznenom postupku. Naime, članak 9. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku jasno propisuje da se sudske odluke ne mogu utemeljiti na dokazu pribavljenom na nezakoniti način (nezakoniti dokaz). Prema Zakonu o kaznenom postupku nezakoniti dokazi su oni koji su pribavljeni kršenjem Ustavom, zakonom ili međunarodnim pravom zajamčenih prava obrane, prava na dostojanstvo, ugled i čast, prava na nepovredivost osobnog i obiteljskog života kao i oni dokazi koji su pribavljeni povredom kaznenog postupka i koji su izričito predviđeni Zakonom o kaznenom postupku, te drugi dokazi za koje se iz njih saznalo (čl. 9. st. 2. ZKP-a).

Nadalje, Zakon o kaznenom postupku definira da se tehničke snimke i predmeti pribavljeni provođenjem posebnih izvidnih mjera po nalogu istražnog suca za "teža" kaznena djela (određena čl. 181. ZKP-a), mogu upotrijebiti kao dokaz u kaznenom postupku s time da se i osobe koje su provele te mjere, uključujući i prikrivenog istražitelja i pouzdanika, mogu ispitati kao svjedoci o tijeku provođenja mjera.

Nešto je drugačija situacija kod korištenja ovlasti iz članka 53. Zakona o policiji koji daje policiji mogućnost da uz javno priopćavanje provodi *trajni* video i akustički nadzor javnih mjesta radi zaprečivanja kaznenih djela ili prekršaja. Temeljem istog propisa policija je ovlaštena obaviti videosnimanje ili fotografiranje javnog okupljanja ukoliko postoji opasnost da će na tom skupu doći do ugrožavanja života ili zdravlja ljudi ili imovine.

Što se tiče valjanosti ovakvih tehničkih snimki u prekršajnom postupku ona nije upitna s obzirom na to da Zakon o prekršajima kada je u pitanju prometni prekršaj to izričito predviđa u svom članku 157., gdje između ostalog stoji da policija može fotografirati vozila i mjeriti njihovu brzinu ukoliko postoje osnovne sumnje da je počinjen prekršaj, te poduzimati i druge mjere sukladno općim propisima. U tim situacijama takve snimke mogu poslužiti kao dokaz u prekršajnom postupku, ali i tada sud može provjeravati njihovu vjerodostojnost te slobodno ocjenjivati njihovu dokaznu vrijednost. To međutim, ne bi trebalo predstavljati prepreku da se ukoliko postoje takve snimke predlažu kao dokaz u prekršajnom postupku, kao i da se prilažu kao ostala prikupljena saznanja uz kaznenu prijavu.

7. PRIJEDLOG

S obzirom na sve prisutniji problem nedovoljnog broja policijskih službenika, odnosno njihov nedostatak u odnosu na postojeći ustroj, posebno onih s adekvatnim obrazovanjem, stručnom spremom i potrebnim iskustvom smatramo da bi uvođenje videonadzora javnih prostora predstavljao veliki iskorak u unapređenju rada policije. Bez obzira na najavljene promjene u ustroju prvenstveno reorganizacije Policijske uprave zagrebačke, kojeg također držimo nužnim, smatramo da bi uvođenje nove metodologije rada policije korištenjem videonadzora javnih prostora bila napravljena velika promjena u modernizaciji načina rada hrvatske policije.

Kako bi ovakav oblik rada nedvojbeno iziskivao znatna materijalna ulaganja, poglavito u tehnička sredstva, predlažemo da se on razvija u suradnji s lokalnom zajednicom kroz komunalnu prevenciju, odnosno partnerski odnos u razvoju sigurnosti. Kao pilot-projekt predlažemo Policijsku upravu zagrebačku, odnosno Grad Zagreb gdje ujedno postoji najizraženiji interes da se u cilju podizanja razine sigurnosti takav projekt započne.

Pored utroška radnog vremena, s obzirom na to da bi jedan policijski službenik mogao nadzirati istodobno više javnih prostora, povećala bi se i interventna sposobnost policije da pravodobno reagira na pojave koje se izravno odražavaju na stanje sigurnosti. To bi pored tih primarnih željenih učinaka dalo i druge pozitivne halo-efekte, ponajprije kroz podizanje razine osjećaja osobne sigurnosti građana, te jačanja povjerenja građana u rad policije. Štoviše, reakcija na konkretan problem bila bi učinkovita, brza i djelotvorna, te bi se kod javnosti stvorio osjećaj kako je policija upravo prisutna na mjestu i u vrijeme kada je njezina prisutnost najpotrebnija.